

## בדיני לחם משנה וברין המסובין איך יוצאים יד"ח לחם משנה

בחול רק הצעה"צ מצרך המוציא כמזוהר בשו"ע (ק"י קס"ז סעי' י"ד), ומה ללא נהגין הכי, עכ"ל לפי מה שבי הטו"ז (שם סק"ח) כמה דפליגי הפוסקים אם שח אחד מצני הבית אחר שטעם צעה"צ ועדיין לא אכל, אי צריך לחזור ולצרך או לא, וכי הטו"ז דראוי לאדם לנהוג בציתו שיזהר לכל אחד שיצרך לעצמו צרכת המוציא אם ישיח קודם אכילתו, כדי להוציא נפשו מפלוגתא הכ"ל, ע"ש. ואע"פ דלדברי הטו"ז מי שידע צנפשו שלא ישיח קודם אכילתו אינו מצרך המוציא בעצמו, מ"מ מזה כתפשוט המנהג לכל אדם. ונ"כ בשו"ע הרצ (שם סעי' י"ח) מד"ע, וז"ל: ולפיכך נהגו עכשיו לצרך כל אחד לעצמו, משום שההמון לא היו נזהרים מלהשיח בין שמיעת הצרכה להטעימה, לכן הנהיגו לצרך כל אחד לעצמו, וכיון שנהגו כן הרי זה כאילו היתה דעתם בפירוש צקציעותם יחד, שקובעים על מנת שלא להטריף, ופטורין מהידור זה, ע"כ. ואי משום חובת לחם משנה, ע"ז מסיק דכי היכי דצקידוש אם טעם אחד לכולם יאלו - כמ"ש המחבר (ק"י רע"א סעי' י"ד) - כיון דאין זה אלא צרכת המנות, ה"ה המנוה שיהיה צידו שתי לחם אין זה מאל צרכות הנהגין, רק לזכר המן שליטתו לחם משנה, כמי יוכל להוציא ע"י אחד לכולם, אבל לענין צרכת הלחם יכול לצרך כל אחד בפני עצמו, ויכול אדם לכון שהצו"ע יוציאו יד"ח לחם משנה ולא בצרכת הלחם. ובקיום דבריו כי צזה"ל: וכשהייתי בשנת תקכ"ג אכל הגאמ"ו כר"ו ראיתי שחזר מדבריו, ואף בשבת הכיח למקוצין לצרך צרכת המוציא, ע"כ.

וז"ל דק"ל דמנות לחם משנה הוא שיעשה צרכת המוציא על לחם משנה, רק שאל"ל לצרך בלא אכילה, אבל כשאחר מצרך והוא שומע את הצרכה, אזי שוב אין צריך שיאכל כלום, כמו צקידוש דק"ל דמדיכא די צשתיית אחד מהמקוצין, הכי כמי צזה מאל שצעה"צ אכל מהמוציא, שוב ליכא צזה משום צרכה לבטלה, ועכ"ז יאל יד"ח לצרך צרכת המוציא על לחם משנה שהרי כיוון לאלת צצרכת צעה"צ.

הערה לדעת הטו"ז דלח"מ דאורייתא הוא אמנם לכאורה איכא לאקשווי על כל זה, דכל זה א"ש רק אי כימא כדעת כמה פוסקים דק"ל דלחם משנה לא הוי דאורייתא כי אם מדרבנן ונכדמזוהר דצברי השו"ע הרצ (ק"י רע"ד סעי' ז'), ולדידהו שפיר איכא למימר דכך היתה תקנת חכמים לצרך צרכת המוציא על לחם משנה, משא"כ לדעת הטו"ז (ק"י תרע"ח סק"צ) דלחם משנה דאורייתא הוא, הא קי"ל דכל הצרכות חוץ מצרכת המזון דרבנן הוא, וא"כ איך שייך לומר דמנות לחם משנה הוא שצרכת המוציא שמצרך צקעודתו יהיה

בגמרא (צרכות ל"ט:), שצת קי"ז:), אמר ר' אבא, צשצת חייב אדם לצו"ע על שתי ככרות, דכתיב לחם משנה. ופירש רש"י, 'לצו"ע' צרכת המוציא, וכן פירשו הר"ן והכימוקי יוסף. וצפשוט משמע צכוונתם, דמנות לחם משנה היינו שצרכת המוציא שמצרך צשצת צקעודתו יהיה על לחם משנה.

ובגמ' שצת שם, אמר רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דנקט תרתני וצנע חדא, אמר 'לקטו' כתיב. ופירש רש"י, דמשמע אחיזה, אבל צציעה לא כתיב משנה, ע"כ.

אמנם לא נתבאר להדיא מהו דין המקוצין, איך יוצאים יד"ח לחם משנה, ונקדר צזה דעות הפוסקים צזה, וגם לצאר קצת דעת כל אחד ואחד.

### דעת הקרבן נתנאל

כ' צקרבן נתנאל (פרק ערצי פסחים ק"י ט"ז אות ה') צזה"ל: ומכאן נראה כשהמקוצין צריכין לככרו של צעה"צ צשצת וי"ט, צריכין לכון לאלת צצרכת המוציא כמו צקידוש, וצעה"צ צריך לכון להוציא המקוצין, דצעיכין דעת שומע ומשמיע, ואז הוי כאלו כל המקוצין הוי צו"עים על לחם משנה, כמו שמוציא הצעה"צ את המקוצין צכוס של קידוש ודי להם צעניית אמן, ה"ה צצרכת המוציא עכ"פ צשצת אם אין להמקוצין לחם משנה יענו אמן ולא יצרכו צרכת המוציא, וכן מצאתי צשו"ת צצכת, עכ"ל.

ודבריו מתבארים היטב לפי דברי רש"י והר"ן הכ"ל, דעיקר מנות לחם משנה היינו שיצרך צרכת המוציא על לחם משנה, ומאל שמוכין לאלת צצרכת המוציא של צעה"צ, ה"ה כאילו צירך על לחם משנה. ואין להקשות דשומע כעונה לא מהני רק על אמירת הצרכה, אבל אכתי לא אחז לחם משנה צידו צעת שמע את הצרכה. דלאו מילתא הוא, דהא כמו כן הוא צקידוש דצעיכין שיקדש על הכוס, וכן צקריאת המגילה דצעיכין שיקרא מתוך הכתב, ועכ"ז צשומע כעונה יאל יד"ח, וכבר העיר צזה החזו"א (או"ח ק"י כ"ט או"ג), וציאר דעל כרחך צריך לומר דדיצור המשמיע הנשלים צכל תכאי המנוה כדידיה דמיא, ואין שם שצבר כתב כן צשו"ת צית שלמה (או"ח ק"י י"ז), וע"ש שבי שכן מזוהר צטורי אבן, ע"ש.

### דעת הגאון רבי טיאה ווייל

אמנם צשו"ת רבי טיאה ווייל (ק"י כ"ו) - אחר שהציא שכן היה מנהג אביו הקרבן נתנאל, להוציא כל השומעים צצרכתו - כי שצאמת מנהג ישראל אינו כן, והאריך ליישב המנהג, דהנה מאל הדין צכל סעודה גם

משנה, ז) או לעיקר המצוה הוא שהתחלת הסעודה יהיה על לחם משנה, וזשעת הצרכה הו"א התחלת הסעודה.

בדין פורס מפה ומקדש אי צריך לחם משנה והנה זמק' פסחים (דף קי.) אמרינן דמי שהתחיל סעודתו צערצ שצת ציום ונמשך סעודתו עד הלילה, פורס מפה ומקדש, והכי קי"ל צש"ע (קי) רע"א קע"י (ד), וע"ש שהצ"א המחבר שני דיעות אי חוזר ומצרך צרכת המוציא אחר קידוש.

אמנם צגמי וצש"ע אינו מצוהר אם צריך לחם משנה או לא. וצש"ע האלף לך שלמה (קי) קי"ג) כי לזה תלוי צשני הדיעות המצוהרים צקי רע"א (שס) אי מצרכין המוציא אחר קידוש, לאם צריך לחזור ולצרך המוציא אז צריך לחם משנה גם כן, ואם אינו צריך לחזור ולצרך המוציא, אין צריך לחם משנה, וז"פ, עכ"ל.

ודצרו מתצארים לשני המהלכים הכ"ל, לאם נאמר דדין לחם משנה הוא שיצרך צרכת המוציא על לחם משנה, אי"כ הכא לאינו מצרך צרכת המוציא, לא שייך צדידה חיוצ לחם משנה כלל. וכן אם נאמר דהמצוה הוא שהתחלת סעודתו תהיה על לחם משנה, אי"כ הכא שעומד צאמצע סעודתו, לא שייך צדידה מצות לחם משנה, ואע"פ דסעודת שצת אינו מתחיל רק עכשיו, ומצות לחם משנה הוא שצתתחלת סעודת שצת יהיה על לחם משנה, מ"מ אין זה נקרא התחלת הסעודה, וע"כ כי דרך להדיעות דמצרך המוציא פעם שנית איכא למימר דחשיצ כהתחלת הסעודה, וא"ש.

אמנם צערוך השלחן (קע"י י"ג) כי להדיא דגם צפורס מפה ומקדש צעינן לחם משנה, אף שאינו מצרך המוציא. וז"ל דק"ל דכיון דמעכשיו מתחיל סעודת שצת, הרי זה חשיצ כהתחלת סעודה, ופיר יואל צזה יד"ח לחם משנה.

מו"מ אי יש ראי' מדברי המג"א דלחם משנה אינו תלוי בברכה

והאחרונים העירו עוד צהאי ענינא ממש"כ הרמ"א (שס קע"י ה'), אדם ששכח לקדש עד לאחר שצירך צרכת המוציא וכזכר קודם שאכל, יקדש על הפת ואח"כ יאכל. וכי המג"א (ק"ק י"א), פי' שלא אכל עדיין פרוקת המוציא נר"ל דמטעם זה צריך לקדש על הפת, שאם יקדש על היין, נמצא יהיה הפסק צהקידוש צין צרכת המוציא לאכילת הפת], ומ"מ צריך להציא לפניו לחם משנה, ולא הוי הפסק וכו'.

ולא ציאר המג"א מאיזה טעם צעינן שיציא לחם משנה מחדש. ויש שרצו לצאר דצרו, דכיון ששכח לקדש, עכ"ח

על לחם משנה, או דהמצוה הוא שיעשה צרכת המוציא על לחם משנה, הא מה"ת ליכא צרכה כלל, ועכ"ח דאין זה המצוה. וצפשוט צ"ל דלח"כ דכל אלו הפוסקים ק"ל דלחם משנה לאו דלורייתא הוא.

ביאור אחר במצות לחם משנה

איצרא דיש לצאר אחרת דצרי הקרבן כתנאל הכ"ל, דשורש מצות לחם משנה אינה על הצרכה, רק המצוה הוא שהתחלת הסעודה יהי על לחם משנה, ועל כן לפני שתקנו חכמים צרכת המוציא, היה התחלת הסעודה צלקחו שתי לחמים צתחלת סעודתו, ואולם אחר שתיקנו חז"ל לצרך המוציא, אזי צעת הצרכה מתחיל סעודתו, וע"כ מאחר שזה נחשצ לתחילת סעודתו צעינן שכזר צשעת הצרכה יהי צידו לחם משנה, לפי שאז הוי התחלת סעודתו, וא"ש.

וצריך להוסיף לזה, דאין המצוה על כל אחד ואחד שיחזיק צידיו לחם משנה צעת התחלת סעודתו, דאם כן תקשה מה מהני מה שצעה"צ מצרך לכל המקוצין, דיהיה חשיצ עי"ז כהתחיל סעודתו, והא המצוה הוא שצעת התחלת סעודתו יחזיק צידו לחם משנה, והכא לא שייך הקצרא שהצאנו לעיל מדצרי החזו"א, דהא אין המצוה על הצרכה, רק המצוה הוא על התחלת הסעודה שאז יחזיק צידו לחם משנה, וע"כ רק צמקוס שגוף אמירת הצרכה הוא המצוה, שייך למימר דחשיצ כעונה צכל פרטיה כמש"כ החזו"א, משא"כ הכא שאין הצרכה המצוה, רק כשמתחיל הצרכה מתחיל סעודתו, וז"פ. וגם שליחות לא שייך צזה, כדצרי התו' רי"ד הכודעים דצמצוה שצגופו לא שייך שליחות, וציאר הקצוה"ח (קי) קפ"צ) דצכל מידי דממילא לא שייך שליחות, והכי נמי שהמצוה הוא שצתתחלת סעודתו יחזיק לחם משנה, מה מהני מה שמחזיק האחר לחם משנה צעצורו, וכי מה השייכות של התחלת סעודת הצו"ע להתחלת סעודתם של המקוצין, וכי מפני שכולם התחילו סעודתם צזמן אחד נעשו צזה כגוף אחד. ועכ"ח דאין המצוה כל כל אחד, רק על הסעודה, והיינו שהתחלת סעודת כל אחד ואחד תהיינה על לחם משנה, ומאחר שצאמירת הצרכה מתחיל הסעודה, ע"כ כשהמקוצין יוצאים את הצרכה צצרכת צעה"צ, נמצא שהתחלת סעודתם היה על לחם משנה, וכעין קצרת החזו"א הכ"ל, ודו"ק.

אמנם דצצרי צבי טיאה ווייל, דק"ל דיוצאין צהצרכה רק חוצת הלחם משנה, אי"א להעמיס כל זה, דהא מאחר שמצרך לעצמו צרכת המוציא, נמצא שעדיין לא התחיל סעודתו, וא"כ עדיין לא יוא חוצת לחם משנה, ועכ"ח לומר כמש"כ לעיל.

יואל לנו מכל האימורין, דיש לצאר צתרי אכפי השיטות דק"ל דצעינן שיצרך המוציא על לחם משנה, (א) דק"ל צזה הוא המצוה הוא שיצרך צרכת המוציא על לחם

משום שלא היה יודע ששבת הוא [כמש"כ במחנה"ש שם] וא"כ בודאי לא היה לו לחם משנה, וע"כ צריך להביא עכשיו לחם משנה. ולפי זה יהא מוכח מדברי המג"א דיקוד מנות לחם משנה הוא שהתחלת סעודתו תהיינה על לחם משנה, וע"כ אע"פ שכבר צירך המו"א, מ"מ מאחר שעדיין עומד בתחלת הסעודה דהא עדיין לא אכל כלום, ע"כ מהכי מה שמציא עכשיו לחם משנה, לצאת יד"ח לחם משנה.

אולם מקטימת דברי כל הנו"כ שלא כתבו כלל דמיירי הכא כשלא היה לו מקודם לחם משנה, משמע דדברי המג"א הוא אפי' כשהי' לו מקודם לחם משנה. גם יש להעיר, דלפי זה נצטרך לומר דמיירי שעדיין לא פרס את הלחם הראשון שצירך עליו המו"א, ועדיין שלם הוא, ועכשיו יש להביא לחם נוסף כדי שיהיה צידו לחם משנה, - דל"כ מה מהכי מה שמציא עכשיו לחם משנה, הא צריך לאכול את הפרוסה שעליה צירך צרכת המו"א, כדק"ל בסי' ר"ו (קע"ו), ונמצא שהתחלת סעודתו אינו על הלחם משנה כלל, - ובהדיא כי המחנית השקל דלייריכין הכא כשכבר פרס את הלחם, וכן משמע מדברי שאר הפוסקים בזה.

ובאמת כבר השיג התורת שבת (ק"ק י"א) ע"ד המג"א בזה, וז"ל: אינו נכון לענ"ד דברי המג"א בזה, משום דלא אהני כלל הצאת לחם משנה אחר שצירך המו"א, דעיקר לחם משנה הוא צשעת הצרכה, כמ"ש בשבת דף קי"ז צאמרם צשעת חייב אדם לצנוע על שתי ככרות, ופי' רש"י צרכת המו"א, וכ"כ הר"ן. ועוד כיון שבגמר צרכת המו"א כבר נחתך מן הככר ואינו שלם וכו', ואין לומר שיציאו לו שני ככרים, דמאי אהני ליה זה, שהרי צריך שיאכל את הפרוסה שצירך עליו תחלה וכו', ע"ש.

אולם צקדור היעצ"ן כי בזה"ל: אדם ששכח לקדש עד לאחר שצירך צרכת המו"א ונזכר קודם שאכל, יקדש על הפת, ואם כבר צנע צריך להביא לפניו לחם משנה אחר, וכ"ל שצנע ואוכל משני הצצעות ביחד, עכ"ל. ומבואר דצרכיו דליה"כ דמש"כ המג"א דמציא לחם משנה אחר, מיירי שכבר צנע את הלחם הראשון, רק יכול לאכול שניהם ביחד. ולפי"ז שפיר איכא למימר דקיים בזה מנות לחם משנה, אם נימא דמנות לחם משנה אינו תלוי בהצרכה. אמנם דצרכי הרי"ע עמדין אינו מבואר דמיירי צמי שעדיין לא קיים מנות לחם משנה.

המקדש על הפת צריך לחם משנה בעת הקידוש ובצרכי הדרך החיים מפורש יוצא דהמג"א כיוון דצרכיו לדין אחר לגמרי, דז"ל (בדיני קידוש על היין קע"ז), אם שכח לקדש ונזכר אחר שכבר נטל ידיו וצירך צרכת המו"א, אם נזכר קודם שצנע את הפת לשנים, דהיינו שעדיין דבוק בפרוסה צהלחם, שאם יאחז בפרוסה עולה הככר עמו, והיה אכלו לחם משנה, יקדש על הפת בלא

ומבואר דצרכיו אלו, דלאו מדין לחם משנה אתיכן עלה, כי אם מדין קידוש, כי כשמקדש על הפת חייב לכתחילה לקדש על לחם משנה, אצל לא מיירי הכא מחוצת לחם משנה כלל, כי זה כבר יצא צמה שצירך המו"א על לחם משנה, ולפי"ז אין מכאן שום פירכא להקוצרים דעיקר לחם משנה בצרכה הוא לנתקן. וכדצרכיו מוכח דעת הערוך השלחן (קע"ז כ"ו) ע"ש.

ופשוט דזה דוקא היכא שמקדש על הפת, משא"כ כשמקדש על היין לא צעינן ללחם משנה, וע"כ ק"ל להגר"ש קלוגער דדיון פורס מפה ומקדש דלא צעינן לחם משנה, מאחר דאינו מצרך המו"א, והעיקר בצרכה תליא, אצל הכא אע"פ שכבר צירך המו"א, מ"מ כיון דמקדש על הפת, ע"כ מדין קידוש הוא דצעינן לחם משנה.

והך מילתא דצקידוש על הפת צעינן לחם משנה, מפורש דצרכי הצ"ח (ריש סי' תפ"ג), וע"ש צפרמ"ג (א"א סק"א). וי"ל דלכו"ע הכי הוא, דלהקוצרים דיש לצרך המו"א על לחם משנה, אפי"ל דתקנת חכמים היתה שכל צרכה שמצרכין על הפת יהיה על לחם משנה, וע"כ כשעושין קידוש על הפת ג"כ צעינן לחם משנה. ואף להחולקים וס"ל דהעיקר בהתחלת הסעודה תליא, מ"מ מאחר שמקדשין על הפת, ובשבת הויא חשיבות הפת צתרת דוקא, ע"כ מסתבר דלכתחילה יש לקדש על לחם משנה.

מו"מ אי יש רא"י מדברי התוס' דעיקר לח"מ הוא בשעת הברכה

והנה לעומת זה יש שכתבו להביא רא"י להיפוך מדברי התוס' בצרכות (ל"ט: ד"ה והלכתא), דע"ש שכתבו 'ומיהו צשעת נכון להחמיר ולצרך קודם שיחתוך, שלא תשמט ידו לצנוע קודם שתכלה הצרכה, שאז לא יהיה לו לחם משנה, ע"כ. ולכאורה מה איכפת לן שצשעת הצרכה שז' לא יהיה לחם משנה, הא מ"מ צשעת הצציעה היה לו לחם משנה, ועכ"ה דיש קפידא שצשעת הצרכה יהיה לחם משנה, ע"כ.

וכה היה מנהגו של החת"ס כמשי"כ בלקוטי חבר בן חיים (ח"ג בהקדמה), וכ"כ בשו"ת זכרון יהודה (סי' ק"ד). ובלבושי מרדכי (מס' נדרים בשו"ת שצקוף הספר סי' א') כ', שצורצא מרצנן ירא שמים העיד לפניו, כי כן נהג הגה"ק מו"ה הלל ל"ש זללה"ה, וכי פעם אחת היה אלול ביום שבת קודש, ובלא מודע צירך [האורח] ברכת המוציא בקול רם, וגער בו מאוד לומר כי בידו להכין לחם משנה לכל אחד ואחד, וכי הלבו"מ דנראה מזה דחשבו ע"י ברכתו שאינו יוצא ידי לח"מ, דברכתו מוכח שלא רצה ללכת צענין לחם משנה, ע"ש. אמנם בשו"ת דברי ישראל (ח"ג סי' קע"ט) כי שיש תשובה תח"י מהגאון ר' שמואל לוי ווי"צ אב"ד סערדאהעלי זצ"ל שבי, דראה אלל מורו הגאון מהר"ם שיק שהוציא צ"צ גם עם ברכת המוציא, ואכל חמיו הגה"ק מ' הלל ל"ש זלה"ה ראה שכל אחד צירך לעצמו המוציא, ע"ש.

דעת הח"י אדם דרך לכתחילה יש לצאת את הברכה

מהבוצע

אמנם בחיי אדם (כלל ז' דין ב') כ', ונכון לנהוג שזה שצוה יכוין לפטור בברכת המוציא כל המקובצין, וגם יאמר להמקובצין שיכוונו ללכת בברכתו, כדי שכולם ילאו בלחם משנה, ע"ש. והעתיקו המ"צ (סי' רע"ד סק"ב). ומשמע מזה דק"ל דאין זה מעכב, ורק נכון לעשות כן, אצל גם כשלא שמע את הברכה כלל ילא ידי חובתו, ולהלן יבאר דעתם.

דעת הגה"ק מנאסוד זצ"ל דעיקר המצוה הוא האכילה ובס' הדת קודש מוצא מה ששמעו מפי הגה"ק מנאסוד זצ"ל, וז"ל: הנה לא שמענו ולא ראינו מרצנן קשיאי צדיקים וגדולי הדור דקדק שנשים ישמעו ברכת המוציא כדי ללכת ידי חובת לחם משנה בשבת קודש, ולכאורה יש לתמוה מאוד הלא נשים מחויבות בכל חובת היום כאנשים, וגם בלחם משנה המה מחויבות כמבואר בבאר היטב (סי' רע"ד סק"א) בשם ר"ת ומרדכי, והאיך יוצאות הם אינן שומעות ברכת המוציא. אולם אם נדקדק היטב נוכח לומר ששפיר הן יוצאות, דהנה בלח"ה לנו מוכרחין לומר שזה שמוציאים את אחרים בלחם משנה הוא רק בזאת שהאחרים אוכלים מפרוסת המוציא של הצוה שצוה על לחם משנה כדינא דש"ס, דכקט תרי וצוה חד, וצוה המה יוצאים ולא בברכת המוציא מה שהן שומעין, דאי לא תימא הכי תקשה לפי שיטת הט"ז ז"ל בהלכות חנוכה שלחם משנה דלאורייתא היא, האיך יכולים להוציא את אחרים בלחם משנה, את"ל בברכת המוציא, הא קיי"ל כל הברכות חוץ מברכת המזון מדרבנן, והאיך אפשר דעם הברכה שהיא מדרבנן יוכל להוציא אחרים ידי חובת לחם משנה שהיא דלאורייתא לשיטת הט"ז, הא דלאורייתא אין שום חובת ברכה, ובמה יוצאים דלאורייתא, אלא ודאי אית לך

איצרא די"ל דלק"מ, דהא לדעת הפוסקים דהעיקר בהתחלת הסעודה תליא, היינו שצוה שנוטל בידו שני לחמים להתחיל סעודתו, בכך ילא ידי חובתו, ורק מאחר שהתחלת הסעודה מתחיל בצרכה, יש לו להחזיק את הלחם משנה בשעת הצרכה, אצל - עכשיו שתיקנו חז"ל ברכת המוציא - צמה שמחזיק את הלחם משנה לפני הצרכה, א"א לו ללכת צוה ידי"ח לחם משנה, דהא כיון שעדיין אינו יכול לאכול, דהא עדיין לא צירך ברכת המוציא, כמנא שעדיין לא התחיל סעודתו, והרי זה כמי שנוטל בידו לחם משנה זמן רב לפני סעודתו. ועד כאן לא מצינו דיוצא ידי"ח לחם משנה בצריעה לחוד, רק היכא דאינו צריך לצרכה, כגון צפורק מפה ומקדש לדעת הערוך השלחן, צוה שפיר ילא ידי"ח לחם משנה, משא"כ בגוונא דהתוס' דעומד לפני הצרכה. והדברים מדוקדקים בלשון התוס', דלא כתבו 'שאלו לא יהיה לו לחם משנה בשעת הצרכה', רק כתבו 'שאלו לא יהיה לו לחם משנה כלל, וז"ל.

דעת השו"ע הרב דרך בשמיעת הברכה יוצאין ידי"ח לח"מ

ומעתה נעתיק לשונות הפוסקים בזה, כי בשו"ע הרב (סי' רע"ד סעי' ד'), אין המקובצין רשאים לטעום עד שיטעום הצוה אם הם זקוקים לככרו, דהיינו שאין להם לחם משנה לפני כל אחד, והם יוצאים ידי חובתם צמה ששומעים ממנו ברכת המוציא שמצד על לחם משנה ואוכלים מאותו לחם משנה וכו'. ומבואר דצריך לא"א להמקובצין ללכת ידי חובת לחם משנה רק אם שומעים את הברכה מפי הצוה, וגם צענין שיאכלו דוקא מאותו הלחם. ודבריו מתבארים לשני המהלכים שהצאנו עד כה, דלא מצעיא אם עיקר המנוה הוא אמירת הברכה על הלחם משנה, צודאי דצענין שיאכלו את הברכה מפי הצוה, רק גם אם עיקר המנוה הוא התחלת הסעודה, מ"מ מאחר שהמקובצין אינם צוהים את הלחם רק מקצלים פרוסה מהצוה, ע"כ א"א להם ללכת ידי"ח רק ע"י שיוציאים ידי"ח הברכה מהצוה, וז"ל.

ובשו"ת עטרת יהושע (סי' מ"א) משמע שס"ל בדעת השו"ע הרב שגם המקובצין מצרכין לעצמן המוציא, רק צענין שישמעו את הברכה מפי הצוה, וכ דעת האשל אצרהם המוציא להלן נוכח"ל בדעת רבי עיאה ווי"ל, והוכיח כן, דהא דעת הרב צענמו הוא דנהגו שכל אחד מצד צענמו המוציא. אמנם אם כי דצרי הרב כאן היה אפשר לדחוק כן, מ"מ מדברי הרב להלן (סי' תע"ג סעי' כ"ד) מפורש דלא כיוון לזה, דז"ל: מכל מקום כיון שהם יוצאין בברכת המוציא של צעל הצית, הם יוצאין גם כן בלחם משנה של צעל הצית, וז"ל.

דעת האחרונים הסוברים כהשו"ע הרב

זמה שהצוּע התחיל את קעודתו על לחם משנה, וכל בני הצית טפלים לו, וחשיב צזה כאילו התחילו קעודתו על לחם משנה, רק ק"ל דלוימת נטפלים להצוּע, כשזומעים את צרכתו, אזי הוא דלויכא למימר שעייז נטפלים הם לקעודתו, וחשיב כאילו גם הם התחילו קעודתם על לחם משנה. אמנם דצרי רצי טיאה ווייל לא משמע הכי, ועכ"ל כפירושו הכ"ל.

ומה דהוקיף צזה מדין שליחות, אולי י"ל עפמש"כ צכימוקי אורח חיים (ק"י רע"ד) למנהגו של רבינו הגדול והקדוש בעל דברי חיים זי"ע, שהיה אוחז בידו החלה ה' צשעת חתיכתו את הא', כי כן מוכח מלשון הגמ', ע"ש. והיינו דק"ל ללא די צמה שמחזיק את הלחם משנה צשעת הצרכה שהוא התחלת קעודתו, רק גם צשעת הצציעה צפועל צעינן שיחזיק בידו את הלחם משנה. וצפשוות אפשר לצאר דצרי דק"ל למנות לחם משנה צריך לקיים כל זמן התחלת הקעודה, והיינו מעת שמתחיל לצרך עד שעה שמתחיל לאכול שאז צבר התחיל צפועל את הקעודה, וע"כ יש להחזיק בידו את הלחם משנה גם צשעת הצציעה. ולפ"ז אין צורך לדיני שליחות, דהא מאחר שהמקובין אינם צוצעים צעמם, וצעה"צ הוא הצוּע, כמאל שהמקובין צבר קיימו מנות לחם משנה צמה שצעה"צ החזיק את הלחם משנה בידו צעת הצרכה, ומה לנו צזה שאינם צוצעים צעמם את הלחם משנה, הא ליכא מצוה צגוף הצציעה, והמנוה הוא רק שכל מה שעושה מהתחלת הכנתו לאכול עד אכילתו יהיה צלחם משנה, ומאחר שהם אינם צריכים לצוּע, אין להם צורך צלחם משנה.

אמנם צדעת האשל אצרהם אולי י"ל, דק"ל דיש שני דינים צלחם משנה, א' צשעת התחלת הקעודה יחזיק בידו לחם משנה, ב' שיעשה מעשה צציעה צלחם משנה, ואין זה מדין התחלת הקעודה. וא"כ י"ל דדין ה' ככל מצוה של מעשה דמהכי שליחות, כמש"כ הקצוה"ח (ק"י קפ"צ) דעל מעשה הקצירה לחוד מהכי שליחות, והכי כמי על מעשה הצציעה לחוד, דליכו דין צהתחלת הקעודה, רק שיש דין שיעשה צציעה צלחם משנה, לזה מהכי שליחות נועי צשו"ת עטרת יהושע ק"י מ"א מש"כ צהד קצרא, כן י"ל צדרד אפשר.

#### ביאור דעת הח"י אדם

ולפי כל האמור, כראה לומר צדעת החי אדם, דגם הוא ק"ל דמעיקר הדין גם אם לא שמעו צרכת הצוּע ג"כ יאלו יד"ח, והוא מקצרא הכ"ל דנטפלים המה לצעה"צ, ורק צבר ככון הוא שיאלו יד"ח המנוי צצרכת צעה"צ, צזה יאלו ידי כל הדיעות, וז"צ.

#### דעת הליקוטי מהרי"ח כהא"א

ובלקוטי מהרי"ח (קדר קעודת ליל שצת) הציא דצרי הגה"ק מצוטשטש הכ"ל, וקיים לצריכה ליזהר שתהיה

למימר צזה שהן אובלות מפרוסת המנוי צזה הן יוצאות ידי חובת לחם משנה, וא"ש.

ומשמע מדצרינו אלו, דק"ל דעיקר מנות לחם משנה הוא האכילה, והיינו שיאכל מלחם הזה שלקחוהו צתחלת הקעודה צתור לחם משנה, ואין המנוה שהתחלת הקעודה יהיה על לחם משנה, רק המנוה הוא שיאכלו מלחם כזה שהיה לחם משנה צהתחלת הקעודה, וכמוצן דזה לא מהכי רק כשאוכלים ציחד צקעודה אחת.

#### דעת הויען יוסף דבני הבית טפלים לבעל הבית

וצשו"ת ויען יוסף (ק"י קט"ו) כי מדנפשיה לצאר הענין צאו"א, דעיקר מנות לחם משנה הוא כמ"ש לעיל דהתחלת הקעודה תהיה על לחם משנה, ואמנם מאחר שצני הצית קמוכין על שלחן צעה"צ והם טפלים לו צקעודה, הרי התחלת הקעודה שעושה צעה"צ על לחם משנה, הוי גם לדידהו התחלת הקעודה כיון דהם טפלים לו. וע"כ ככון המנהג דלקדק שיצרכו המנוי על פרוסה הצאה מלחם משנה צצריך עליו צעה"צ, צזה מוכחא מילתא שהוא צצע הלחם משנה גם עצורם, והם טפלים לו צקעודה זו, וממילא מיקרי התחלת קעודתו על לחם משנה, ע"ש. וע"ע צשו"ת קנין תורה (ח"א ק"י פ"ח) שהאריך צזה.

#### מו"מ בדעת האשל אברהם

ובאשל אצרהם (ק"י רע"ד) כי, יוצאים ידי חובת לחם משנה צשמיעה, גם שהצרכה של כהנין איכו יוצא ידי חובתו ומצרך צפני עצמו, מכל מקום מנות לחם משנה על הצציעה קודם הנאת האכילה מהכי צכך שליחות וכו' ע"כ.

וצמוכל ראשון היה אפשר לצאר דצרי כעין שציארנו לעיל דצרי רצי טיאה ווייל, למנות לחם משנה הוא שיצרך צרכת המנוי על לחם משנה, ואפשר לצאת ידי חובתו צשמיעת צרכת הצוּע אע"פ שחוזר ומצרך לעצמו וכנ"ל צאורך. אמנם לפי זה עדיין לא מוצן למה הצריך לצוא מדין שליחות לזה. גם יש דלקדק ממש"כ הא"א צעמנו לעיל (ריש ק"י קס"ו), וז"ל: ומקצרא יוצא ידי חובתו צהמוצא אליו אחר הצרכה, על ידי שתחלת קעודתו צצוּע מהלחם משנה שלפניו, ואולי גם אחר הצציעה לפני תחלת אכילה כן הוא, ע"ש. ומצואר להדיא דק"ל למנות לחם משנה הוא שהתחלת קעודתו תהיה על לחם משנה, וא"כ יוקשה למה הצריך כאן את המקובין שישמעו את הצרכה מפי הצוּע.

#### ביאור דעת הסוברים דגם בשעת הבציעה יחזיק בידו

##### לח"מ

ועכ"ל דק"ל להא"א דעיקר המנוה שהתחלת הקעודה יהיה על לחם משנה, ורק ללא ק"ל כקצרא הכ"ל דדי

הלחם משנה ולא צעינן כזית. והנה לאותן הדיעות דעיקר המצוה הוא על הצרכה, וכן לאותן הדיעות דהעיקר הוא התחלת הסעודה וכדלהארכנו לעיל בדבריהם, נראה פשוט למאחר לאין מצוה בגוף האכילה, העיקר הוא שיטעום קצת, ואין שיעור לזה, וז"ל. אמנם לפי דעת הגה"ק מנאקוד דעיקר המצוה הוא האכילה, יש לזדד צזה וכדלהלן.

ונקדים דברי הרא"ש (ערכי פסחים ק"י כ"ה) הידועים, דהא דצעינן כזית לאכילת מרור, היינו משום שמצרכים עליו 'על אכילת מרור' ואין אכילה פחות מכזית, אבל מדינא מרור צכל שהוא סגי, דהא דכתיב 'על מצות ומרורים יאכלהו' קאי על הקרבן פסח, ולא אמצה ומרור שעמו. ובשאלת אריה (ק"י ק') האריך להשיג על דברי הרא"ש, ע"ש.

ובחידושי הגר"ח (סענאקיל) הקשה עוד על דברי הרא"ש, דהא חזינון באיסור בשר צחלצ ובכלאי הכרס ללא כתיב צהו לשון אכילה, דמיניה ילפינן דגם שלכד"א אסרה תורה, ועכ"ז אינו חייב עליהם עד שיאכל כזית. וביאר הגר"ח צזה, דכל דבר שהוא מצוה בפני עצמו או איסור בפני עצמו, אף ללא כתיב ציה לשון אכילה, מ"מ כיון דהאיסור או המצוה הוא אכילה, שיעור אכילה צזה הוא בכזית, ועכ"ז צצ"ח וכלאי הכרס שפיר אמרינן דשיעורו בכזית. משא"כ במרור לאין אכילתו מצוה בפני עצמו, ורק דין צמנות אכילת פסח, ונאכל ציחד עם המצוה והקרבן פסח, לא אמרינן ציה ששיעורו בכזית, ע"ש.

ולפ"ז צנידון דידן אם נאמר דהמצוה הוא צגוף האכילה, א"כ כיון דהמצוה הוא האכילה, מסתבר למימר דצעינן שיאכל כזית, לאין אכילה פחותה מכזית. ולפ"ז הו' מצינן לצאר דעת הרא"ש דק"ל למצרך המוציא על השלימה ועל אכילת מצה על הפרוסה, ועכ"ז האריך לאכול שני זיתים כמש"כ צפתחי לצ (ק"י ג' סעי' א'), דהיינו טעמא משום דלחם משנה צעי כזית.

איברא דלפ"ז אדרצא יש לנו הוכחה מזה דלא צעינן כזית מלחם משנה, דהא הצאנו שם דברי הב"ח שטרח למצוא טעם בדברי הרא"ש שהאריך לאכול שני זיתים, וקאמר דמפני צרכת המוציא הוא, ולא הזכיר מידי מדיני לחם משנה. ויתירה מזו כי המג"א (ק"י קס"ז סק"ז) דמדברי הרא"ש יש רא"י דגם צחול כשמצרך המוציא יש לאכול כזית צצ"א, ואי כימא דיש מצוה באכילת כזית מלחם משנה, מה רא"י מדברי הרא"ש לימות החול, ועכ"ז דק"ל להמג"א צפשיטות, למצד דין לחם משנה צפ"ע לא צעינן כזית, וז"ל.

שומעת ולא כאשר המנהג אצל המוני עם שצשעה שהצעל צוצע על השתי ככרות, היא יוצאת ונכנסת, וצוית שכיח זאת צסעודת שחרית, ע"כ.

### חוב אכילה מפרוסת הלחם משנה בראשונה

ונחזור לדון קצת צמש"כ השו"ע הרצ צדין המקוצין דיש להם לאכול מאותו לחם משנה, ומקורו מדברי התוס' (פסחים ק"י: ד"ה הוה גחין), ע"ש שכתצו צקו"ד, וגם צהמוציא יש להוכיח מירושלמי אם יש לכל אחד ככרו א"צ להמתין ואוכל כל אחד משלו, והא דאמר וכו' דמשמע שאין אוכלין אלא מה שמחלק להם, מיירי צשאין ככר לפני כל אחד, אי כמי צצצת וכגון שאין להם לחם משנה, דאז צריכין לאכול מצציעתו, ע"כ.

והנה דברי התוס' צריכים ציאור, דהא אפי' אם נאמר דמצות לחם משנה אינו מצד הצרכה רק צהתחלת הסעודה תליא, מ"מ צזה שהמקוצין יוצאים יד"ח הצרכה צצרכת הצוצע, הלא חשיב עי"ז כאילו התחילו סעודתן על לחם משנה. ולכאורה היה מוכח לפ"ז דדעת הגה"ק מנאקוד זצ"ל דעיקר המצוה הוא האכילה מלחם משנה, וע"כ שפיר יש להם לאכול מקודם מצציעתו. וע"י צשו"ת קנין תורה (ח"ד ק"י כ"א א"י) שהעיר צזה.

איברא דלק"מ צזה, דלכתחילה צעינן צצרכת המוציא יהיה ציחוד על לחם משנה, ורק אח"כ יכול לאכול שאר דברים כצכל הצרכות, אבל אם כיוון צשעת הצרכה שהצרכה יעלה על הפרוסה צצידו, נמצא דלגצי דידיה לא היתה הצרכה על הלחם משנה כלל. וכל זה רק לכתחילה אבל לגצי דיעצד ע"י צרמ"א (ק"י תפ"צ סעי' א') וצכו"כ שם דמשמע מיניה דיוכל ליקח לחם משנה ועוד פרוסה צשעת צרכת המוציא, ויוצא יד"ח לחם משנה אף אם אינו אוכל מהשלימות כלל, ע"ש. וכבר הצאנו צפתחי לצ (ק"י ג' סעי' א') דכן משמע דעת התוס' (פסחים קט"ז. ד"ה מה דרכו), ע"ש.

אמנם דעת הגאון רבי טיאה ווייל אינו מיושצ צזה, דכי להדיא דליכא חיוצ אכילה לכל אחד צלחם משנה וכקידוש, וצדברי תוס' מצואר דיש חיוצ. אולם צהליכות שלמה (פ"ט הערה ע"ט) כי ד"ל דמה דיש לאכול מהלחם משנה הוא רק משום צצצות המצוה הואיל וקיימו על לחם זה מצות לחם משנה ע"ש, ולפ"ז מיושצ גם דעת רבי טיאה ווייל.

### אי בעינן שיאכל כזית מפרוסת הלח"מ

והנה צדין אכילת פרוסה מלחם משנה יש לנו לצרר אי צעינן כזית או העיקר הוא שיטעום מקודם מפרוסת